

Hollandiæ comitatus Hollant grafschaftt

Kaart van Holland, Frans Hogenberg, 1579 (1598)

<https://hdl.handle.net/1874/20407>

I METELLUS
Coloniae 1598

Hol-13

in Haga Comitatus totius propemodum regionis nobilitas, ac Regis etiam Palatium, Curiaque commoratur. Ab hoc loco ad sesquimiliarium distat Losdunen, Benedictini ordinis monasterium, ubi sepulchrum extat Comitissæ Margaretæ, cuius historia relatu non indigna videtur. Hanc quondam paupercula quædam, natos ex se gemellos vlnis tenens, pegebat eleemosynam: cui præter id quod nihil ei largiretur, insultabat, eamque convitijs proscindebat, negans possibile esse binos pueros eodem partu edi, nisi binis etiam patribus geniti essent, proinde alterum horum adulterio natum esse: qua contumelia mota misercula hæc, orabat Deum, ut ad vindicandam castitatem pudicitiamque suam, permitteret hanc Comitissam eodem partu tot infantes, quot dies annus habet, dare: idque factum esse testatur eius Epitaphium quod sic se habet: Illustri domini Florentij, Comitissæ Hollandiæ filia, cuius mater fuit Machtildis, filia Henrici ducis Brabantiae, fratrem quoque habuit Guillelmum Alemanniæ regem: hæc præfata Domina Margareta anno salutis 1276. ætatis suæ annorum 42 ipso die Parasceves hora nona ante Meridiem, peperit infantes vivos promiscui sexus numero 364, qui postquam per venerabilem Episcopum Guidonem Suffraganeum præsentibus nonnullis proceribus & magnatibus in pelvi quadam, Baptismi Sacramentum perceperunt, & masculis Ioannes, femellis vero Elizabeth nomen impositum fuisset, ipsorum omnium vna cum matris animæ ad Deum æternaliter victuræ redierunt: corpora autem sub hoc loco requiescunt. Traiectensis diocesis quamvis sit dominium ab Hollandia diversum, tamen quandoquidem tota propemodum Hollandia circuitur (huic enim à Septentrione, à Meridie, & Occidente contermina est) ab ortu autem Geldriam habet, eius hic quoque meminisse operæ pretium visum est. Continet autem hæc Ultraiectum civitatem Episcopalem olim Antoniam dictam, ab Antonio Romano Patritio, qui fugiens Neronis tyrannidem eo confugisse, hancque condidisse fertur. Est iuxta veterem Rheni alveum, quo præter vehébatur ad mare, priusquam Lecco fluvio coniungeretur, vrbs ampla, spatiosa, præpotens, ac sumptuosissimis ædificijs ornata: territorium oppidis pagisque, plusquam excultum. Huius iurisdictioni subsunt *Wic te Duerstedt*, Batavodurum Prolomæo Rhenam Ormes Tacio, *Amerfort & Montfort*. Hollandiæ aer, ventorum quibus perflatur beneficio, etiam humidus ac labis non nihil ex maris lacuumque vicinia contrahere possit benignus tamen est & salutaris. Terra est submissa ac profunda admodum, ita ut omnes pene fluvij, canales ac aquæ ductus, qui maris fluxum sentiunt, quo minus inundent terram aggeribus muniendi sint. Vnde frequentior hinc inde videre est (miratu dignum) flumina super reliquam terram eminentiora. Terra ipsa peninsula est, ac aquis vndique plena, præter enim alveos, quos sponte flumina custodiunt, tantum canalium fossarum ac aquæ ductuum, manu ac arte factorum, cuiusvis commoditatis causa, qua ultra citroque merces conveyantur, videre est vndequaque: ut terra vniuersa præter Insularum acervum nihil esse videatur. Arborum ferè nihil videre est per campos, minus fructuum, Sylvas vix habet vllas, præter eam quæ prope Hagam Comitatus conspicitur, feris vtcunque frequens, Frumenti quoque ob terræ profundum situm parum producit: verum prope vicum cui Sgrauen sancti nomen est, erit meritumque frumenti optimi plus quam alio huius regionis tractu. Et cum parum producat regio frumenti, eiusdem tamen ibidem est abundantia. Vinetis quoque caret, nihilo tamen secius vini plus hic bibitur, quam quibus nascitur locis. Linum quoque non producit, cum panni linei plures hic, quam in orbis parte alia, conficiantur. Lanam non habent, & pannos laneos in magno numero concinnant. Lignis caret, cum naves & aggeres quoque, ligneis tum fascibus, tum sudibus ingestis plures, quam quivis alius Europæ tractus extruat. Terra vero pratis pascuisque perquam commoda cum pecore ut plurimum vivant, cespitibusque excidendis, quibus focus ignisque alatur ingentem materiam præbet. Bobus abundat regio, ovibus caprisque non item. Equos gignit prægrandes ac corpulentos, bonos ac elegantes: Hos cum aliquanto adoleverint in Frisiam educandos mittunt: siquidem quæ ibi pascuntur, alacriores fortioresque existunt, quam qui in Hollandia, qui verò ibidem nascuntur Hollandicis multo sunt inferiores, ita ut in Hollandia natus, & in Frisia pastus equus ferox, animosus, fortis bonusque iudicetur. Quem vero fructum capiant ex re pecuaria palam est omnibus, cum (ut dictum est superius) pecore ut plurimum vivant, totaque propemodum Europa butyrum, caseusque huius regionis distrahantur. Piscibus avibusque mirum in modum abundant, ita ut piscibus etiam porcos saginent. Flumina habet præter Rheni Mosæque ostia, Lingam, Roteram, Amstelam, Gaudem, Schiam, Meruem & Baret. Terminatur autem à Septentrione & Occasu Oceano: à Meridie, Mosæ flumine & Brabantia, ab Ortu, partim sinu maris quem Zuderzee & mare Australe vocant, partim Geldriæ Ducatu.

Comites Hollandiæ & Zelandiæ in huius Tabula recensentur.

HOLLANDIÆ COMITATUS.

HOLLANDIÆ nomen probatissimorum authorum nonnulli dici volunt Hollandiam, terram lignosam, quod olim sylvis lucisque horruisse persuasum habent. Hæc vero sententiæ refragantur opiniones multorum, qui Hollandiam dici asseverant, tantquam terram cavernosam, cui rei fidem etiam facere aiunt eventum, non ita pridem animadvertitum: Ferunt enim prope Harlemum, vaccam depascentem gramina, in cavernam quandam incidisse, ac triduo post in maris sinu ei oppido versus Orientem opposito, repertam esse. Suffragatur etiam eidem sententiæ Belgarum proverbium, quo dici solet *Hollant, Dollant*. Hæc olim Batavia dicebatur à Batavo, ut quidam dicunt regis Cattorum filio, qui cum adiunctis sibi eiusdem populi viris, ob seditionem à popularibus suis pulsus, terram hanc habitatore cultoreque vacuum occupavit, fixisque tugurijs colere cœperunt. Cuius rei argumentum est Carv vicus, locus peninsulam terminans ad Septentrionem, quæ vox non obscure gætis veteris nomen prodit. Ducis vero eorum nomen retinuisse videntur oppida nonnulla, ut *Battenberga, Battoburgum, Battavodurum*, quod nunc *Wyc te Duerstedt* dicitur. Regio hæc mirum in modum populosa, hominumque dives, ut plurimum procerorum, veruntamen bene proportionatorum corporum, ac animosorum, civitate ac politia multum à maioribus differentium: Feminae eorum elegantes, formæ albæ, & in rebus omnibus gerendis magnæ dexteritatis: Virilia ut plurimum officia exequentur, præsertim quo ad mercaturam: Vnde regionem peragrantibus triplo plures feminae quam viri obvijs sunt, quæ cum curribus, cum cymbis, ac holcadibus rerum gerendarum causa vltro citroque commeant. Nusquam gentium, teste Erasmo Roter Batavo mediocriter eruditorum frequentior numerus est. vulgus autem ut plurimum mercaturæ, rei pecuariæ, nauticæ ac piscatoriæ deditum: ad voluptates autem aliquanto propensiores, ob rerum omnium exuberantiam sunt, quibus voluptatis studium irritari solet. In domesticæ suppellectilis nitore palmam vni concedunt Hollandiæ negotiatores, quibus pleraque orbis pars peragrata est. Hæc regio nobiles perpauca hodie habet, vnde in pauciores regiunculas distrahitur dividiturque; Egmondensem tamen comitatum Brederodensem seu Vianensem Baronatum, ac Ultraiectensem diocesium continet. Quinque præterea minores insulae eius iurisdictioni parent, versus Meridiem positæ, quæ Zelandias prospicit: earum hæc sunt nomina *Born, Gorede, Somersdyck, Piershille & Cotendyck*. Negant aliam inveniri regionem quæ simili spatio tantum oppidorum contineat, mediocri quidem magnitudine, sed incredibili politia: Mœnibus circumdata habet 29, quarum sex sunt præcipua: Pagos 400. Dordracum 4. fluminum concursu in insulam redacta, Mosæ nimirum, Vahalij, Lingæ ac Meruæ, qui eandem anno 1421. abroserunt à continentem: Brabantia enim coherebat: quo tempore etiam vltra 70. pagi inundatione submersi, & ad 100. hominum millia cum omnibus fortunis ac possessionibus interièrent. Civitas est ampla, pulchra, opulenta, ac præpotens, ædificijs elegantissimis ac magnificis ornata.

Harlemum omnium quæ in Hollandia sunt urbium amplissima: cui Incolarum suorum testimonio Typographicæ artis inventio debetur, quamvis hoc beneficij Moguntinensi vrbi acceptum referant nonnulli.

Amstelredamum, Emporium est celeberrimum, præsertim mercium, quas regiones *Borrahapelioticæ* emittunt, ut sunt frumetum, cineres clavellati, Cera, Linum, Pix arida & liquida, omnigena fabrilia ligna, Canabis, pluresque merces aliæ, ubi & sæpius vna æstate, aliquot centum naves onustæ simul appellant, intraque octiduum exoneratæ & iterum onustæ littore solvunt.

Enchusa & Horna, multas & insignes naves mari committunt, portusque habent commodissimos, Edamum Medemblicum & Enchusa (in quarum vltima & plures salinæ) maximas & egregias naves fabricant.

Monicdamum, Purmerenda Alcmaria, vrbes sunt rurales, sicut & Muda, Narda, Vvesopum Lugdunum Batavorum vulgo *Lyden*, vrbs amena, dives aquis, Salarum opificio, & Acad. floret.

Delphis cerevisiarijs percelebris, vrbs est munitissima.

Gouda, Schonhovia, VVoerdater Oudevva, & vrbes sunt rurales, non continentem quæ ex feminibus expressa olea conficiunt, omnigenaque sila, in vsu rudentum & retium piscatorum.

Roterodamum, Sciedamum, Pontus Delphicus, Vlerdinga & Briela, piscium marinarum & halecium capturam exercent, retiumque texturam, & quæ ex his dependent.

Gertrudisberga piscium fluviatilium & Salmonum exercet piscaturam.

Gorcomum vrbs ruralis, sed celebris, navium gaudet copia.

VVorcomum, Aspera, Heuckelem, Leerdam & Viana vrbes sunt rurales.

Haga Comitatus vulgo Sgravenhage, pagus omnium quos Europa habet pulcherrimus, ditissimus, amplissimus, ac capacissimus, ad domuum 2000. continens, tam sumptuosarum ut nulli urbium cedant. Habet ad Orientem veteris sacri nemoris exiguum vestigium, silvam nimirum vnius in longitudine miliaris vix dimidij in latitudine, hianuulis abundantem.